

طراحی مدل هوش هیجانی در سازش روابط عاطفی با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی در زنان متأهل

دانشجوی دکتری مشاوره، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران
دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
دانشیار گروه مشاوره، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

زهرا شایسته فرد ^{ID}

ناصر صبحی قراملکی ^{ID*}

مجید زرغام حاجبی ^{ID}

sobhi@atu.ac.ir

ایمیل نویسنده مسئول:

پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۰۱

دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۱۶

فصلنامه علمی پژوهشی
خانواده‌درمانی کاربردی

شاپا (الکترونیکی) ۲۴۳۰-۲۷۱۷
<http://Aftj.ir>

دوره ۳ | شماره ۵ | پیاپی ۱۴ | ۸۳-۵۵
زمستان ۱۴۰۱

(مجموعه مقالات حوزه زنان)

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:
درون متن:

(شایسته فرد، صبحی قراملکی و زرغام حاجبی،
۱۴۰۱)

در فهرست منابع:

شایسته فرد، زهرا، صبحی قراملکی، ن. و
زرغام حاجبی، م. (۱۴۰۱). طراحی مدل هوش
هیجانی در سازش روابط عاطفی با میانجی‌گری
مهارت‌های ارتباطی در زنان متأهل. *فصلنامه
خانواده‌درمانی کاربردی*، ۳(۵ پیاپی ۱۴): ۸۳-
۵۵.

چکیده

هدف: حفظ سازش در روابط زوجین مهمترین رکن پایداری بنیان خانواده است. از این رو پژوهش حاضر به منظور ارائه مدل هوش هیجانی در سازش روابط عاطفی با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان اجرا شد. **روش پژوهش:** آزمودنی‌ها ۴۱۰ نفر از زنان دانشجوی متأهل دانشگاه علوم پزشکی شهر همدان در سال ۱۳۹۹-۱۳۹۸، بودند که پرسشنامه‌های ۹۰ سوالی هوش هیجانی بار-آن، پرسشنامه سازگاری زناشویی اسپانیر (DAS)، و پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی کریستنسن و سالوای (CPQ) را به صورت نمونه در دسترس تکمیل کردند. و تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش تحلیل مسیر و با استفاده از نرم افزار AMOS و SPSS نسخه ۲۰ انجام شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد به طور مستقیم در مولفه‌های هوش هیجانی، مسئولیت‌پذیری و شادمانی بصورت مثبت و با ۹۹ درصد اطمینان و نیز تحمل فشار روانی بصورت منفی و با ۹۵ درصد اطمینان بر سازش عاطفی در زوجها نقش دارند. در مورد رابطه غیر مستقیم مولفه‌های هوش هیجانی با سازش عاطفی با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی به صورت مثبت و در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است. **نتیجه‌گیری** با توجه به نقش معنادار مولفه‌های هوش هیجانی، مهارت‌های ارتباطی، درمانگران می‌توانند در بحث بررسی و درمان مشکلات سازگاری زناشویی به بررسی میزان مسئولیت‌پذیری، شادمانی، افزایش تاب‌آوری در برابر فشار روانی و آموزش مهارت‌های ارتباطی در زوجین بپردازند.

کلیدواژه‌ها: هوش هیجانی، سازش روابط عاطفی، مهارت‌های ارتباطی.

مقدمه

خانواده یکی از رکن‌های اساسی جامعه به شمار می‌رود و دستیابی به جامعه سالم آشکارا در گرو سلامت خانواده است و تحقق خانواده سالم به برخورداری افراد آن از سلامت روانی و داشتن رابطه‌های مطلوب با یکدیگر، بستگی دارد و بررسی عواملی که می‌تواند سازگاری زناشویی را تداوم بخشد و یا عواملی که خانواده‌های بسیاری را در معرض نابسامانی و از هم پاشیدگی قرار می‌دهد ضروری به نظر می‌رسد؛ بنابراین این پژوهش در پی بررسی این موضوع برآمد که مؤلفه‌های شخصیتی ناشی از سبک زندگی فرد و شکل‌گیری سبک‌های دل‌بستگی و هوش هیجانی از کلیدی‌ترین متغیرها در استحکام روابط عاطفی، با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی در بین زوج‌ها است (اسماعیلی، ۱۳۹۳).

سازگاری زناشویی وضعیتی است که در آن زن و شوهر در بیشتر مواقع احساس خوشبختی و رضایت از همدیگر دارند. روابط رضایت بخش بین زوجین از طریق علاقه متقابل، میزان مراقبت از همدیگر و پذیرش و تفاهم یکدیگر قابل ارزیابی است. (خدابخش، ۱۳۸۸). سیمون (۲۰۰۲) سبک‌های دل‌بستگی را به عنوان پیش‌بینی کننده سازگاری زناشویی بیان کرده است. هین، بویس و وان اوست (۲۰۰۵) نتیجه گرفتند که بین سبک دل‌بستگی ایمن با افسردگی ارتباط منفی و با سازگاری زناشویی ارتباط مثبتی وجود دارد. از طرف دیگر سبک‌های دل‌بستگی نایمن ارتباط منفی معناداری با زناشویی و ارتباط مثبتی با افسردگی داشتند. یکی از عوامل موفقیت آمیز در زندگی زناشویی، مهارت‌های ارتباطی مناسب بین زوجین می‌باشد. تحقیقات مختلف نشان داده است که مشکلات ارتباطی از رایج‌ترین مشکلاتی است که زوجین بیان می‌کنند. بیش از ۹۰ درصد زوج‌های آشفته، این مشکلات را به عنوان مسأله اصلی در روابط خود بیان می‌کنند. مشکلات ارتباطی، مسأله کلیدی در رویکردهای ارتباطی به خانواده است. (اسماعیلی، ۱۳۹۳). مهارت‌های ارتباطی آن دسته از مهارت‌هایی هستند که افراد با استفاده از آن می‌توانند درگیر تعامل‌های بین فردی و فرآیند ارتباط شوند و شامل مهارت‌های متفاوتی هستند که مهم‌ترین آن‌ها مهارت‌های کلامی، گوش دادن مؤثر و بازخورد است (هرگی، ساندرز، دیکسون، ۱۹۹۴). نظریه پردازان هوش هیجانی بر این باورند، که بین هوش هیجانی و قدرت مقابله با موقعیتهای مخاطره آمیز رابطه مثبت وجود دارد؛ اهمیت مؤلفه‌های هوش هیجانی در سازگاری زناشویی را این گونه می‌توان عنوان کرد که رابط صمیمانه زوجین، به مهارت‌های ارتباطی آنها مثل توجه به مسایل از دید همسر، توانایی درک آنچه همسر توجه کرده است، حساس و آگاه بودن از نیازهای او بستگی دارد (سالووی، بدل، دت ویلر، و مایر، ۱۹۹۹).

امروزه هوش هیجانی موضوع مورد بحث بسیاری از پژوهش‌های مربوط به بررسی تفاوت‌های فردی است و بر مطالعات مرتبط با هوش هیجانی افزوده است. طبق نظر مک‌گاروی (۲۰۰۹)، هوش هیجانی مشتمل بر توانایی پیگیری و با انگیزه بودن، توانایی کنترل تکانه، توانایی کنترل هیجانات، توانایی همدلی و عطف کردن است. آنتوانوکوپولاکا و گابریل (۲۰۰۰) هوش هیجانی را منبع مهم انگیزش، اطلاعات، قدرت شخصی، ابتکار، خلاقیت و نفوذ می‌دانند که در جهان بینی و ارتباطات پیرامون فرد مؤثر است. اشخاص هوشمند از نظر هیجانی افرادی هستند که هیجان‌های خود را مطابق با یک الگوی کارکرد هیجانی تنظیم می‌کنند (زارع بهرام آبادی، ۱۳۹۷).

در زمینه کاربرد مهارت‌های ارتباطی پژوهش‌هایی صورت گرفته است. دورانا (۲۰۰۷) در پژوهش خودتاثیر آموزش کاربرد عملی مهارت‌های ارتباط صمیمانه بر سازش و رضایت زناشویی زوجین را بررسی کرد و نشان داد که این برنامه توانسته است رضایت زناشویی را افزایش دهد. آگراوال (۲۰۰۴) هم در پژوهشی که به منظور بررسی تاثیر مهارت‌های ارتباط بین فردی بر ناسازگاری‌های روابط عاشقانه انجام داد، نتیجه گرفت که گروه آزمایش به شکل معناداری از لحاظ ناسازگاری زناشویی بهبود یافته است. گوردن (۱۹۹۹) نیز برنامه کاربرد مهارت‌های ارتباط بین فردی را به منظور افزایش خودآگاهی و توسعه توانایی‌های زوجین برای حفظ روابط عاشقانه به کاربرد. یافته‌ها نشان داد که این برنامه باعث اضطراب کمتر و افزایش سازگاری و صمیمیت زوجین می‌شود. همچنین در پژوهش دیگری اثر مهارت‌های بین فردی در بهبود الگوهای ارتباطی و عشق ورزی و سازگاری زناشویی بررسی و تایید شده است. (خدادادی، ۱۳۹۱). اگرچه تاکنون پژوهش‌هایی در زمینه هوش هیجانی و سازش عاطفی انجام گرفته است، اما در مرور پیشینه، پژوهشی که به بررسی مدل هوش هیجانی در سازش روابط عاطفی بپردازد، و نقش میانجی مهارت‌های ارتباطی را نیز مورد بررسی قرار دهد، یافت نشد. در این بین آگاهی از مهارت‌های ارتباطی نیز به عنوان متغیر واسطه و میانجی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این مطالعه پژوهشی، هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش بین و مهارت‌های ارتباطی به عنوان متغیر میانجی انتخاب شدند تا بتوان مدل ساختاری از سازش روابط زوجین را در دانشجویان بدست آورد. سوال پژوهش و مدل مفهومی پژوهش ارائه شده است:

۱. مدل ساختاری هوش هیجانی در سازش روابط عاطفی با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی در دانشجویان چگونه است؟

روش پژوهش

پژوهش از نوع مدل سازی است که در این روش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش معادلات ساختاری انجام گرفت. مدل سازی معادله ساختاری را می‌توان به عنوان روشی کمی تلقی کرد که به محقق یاری می‌رساند تا پژوهش خود را از مطالعات نظری و تدوین آن‌ها گرفته تا تحلیل داده‌های تجربی، در قالبی چند متغیره سامان بخشد. در این پژوهش از آزمون‌های رگرسیون خطی و کولموگروف-اسمیرنوف در متن مدلسازی معادلات ساختاری برای متغیرهای برونزا و تحلیل مسیر برای روابط درونزا استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های استخراج شده نیز از نرم افزارهای آماری SPSS و AMOS بهره برداری گردیده است. در این مدل متغیرهای هوش هیجانی و سبک‌های دلبستگی به عنوان متغیر پیش بین و متغیر سازش روابط عاطفی هم به عنوان متغیر ملاک و همچنین مهارت‌های ارتباطی نیز به عنوان متغیر واسطه‌ای بررسی شدند. جامعه آماری این پژوهش شامل تمام بانوان دانشجوی متاهل دانشگاه علوم پزشکی همدان، در سال ۹۹-۱۳۹۸ بود. شیوه نمونه‌گیری به این ترتیب بود که از میان دانشکده‌های داروسازی، پرستاری و مامایی، بهداشت، دندانپزشکی، پزشکی و توانبخشی ۴۱۰ نفر به صورت داوطلب در دسترس در این پژوهش شرکت کردند و با جلب اعتماد شرکت کنندگان نسبت به اینکه مشخصات آنان محرمانه خواهد ماند، به صورت انفرادی به سؤالات پژوهش پاسخ دادند.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه هوش هیجانی بار- آن. این تست دارای ۹۰ سوال است که ۱۵ مولفه هوش هیجانی را می‌سنجد. این تست اولین بار توسط بارآن به منظور نشان دادن اهمیت بیشتر آن نسبت به تست هوش (IQ) گردید. در روش نمره گذاری هوش هیجانی به ۵ خرده مقیاس تقسیم شده است، مقیاس مهارت های درون فردی که شامل خرده مقیاس های آگاهی هیجانی، خود ابرازی، احترام به خود، خودشکوفایی و استقلال است. مقیاس مهارت های بین فردی شامل خرده مقیاس های همدلی، مسئولیت پذیری اجتماعی و روابط بین فردی، مقیاس مقابله با فشار شامل؛ تحمل استرس و کنترل تکانه؛ مقیاس سازگاری شامل، انعطاف پذیری، حل مسئله و واقعیت سنجی و مقیاس خلق کلی شامل خرده مقیاس های شادی و خوش بینی می باشد. در پژوهش رقیبی و قره چاهی (۱۳۹۲) پایایی این آزمون به روش زوج- فرد ۸۸ برای ۹۵ نفر انجام شد و ضریب پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه و ضریب ۰/۸۸ به دست آمد.

۲. پرسشنامه سازگاری زناشویی اسپانیر. مقیاس سازگاری زناشویی اسپانیر شامل یک پرسشنامه خودسنجی است که از ۳۲ سوال تشکیل شده و برداشت های ذهنی افراد را در مورد سازگاری زناشویی به دست می آورد. نمرات این پرسشنامه از صفر تا ۱۵۱ متغیر است که کسب نمرات برابر یا بیش از ۱۰۰ به معنای سازگاری افراد و نمرات کمتر از ۱۰۰ به معنی وجود مشکلی در روابط زناشویی و عدم سازگاری و تفاهم خانوادگی است. این پرسشنامه دارای ۴ مولفه رضایت دو نفری ۱۰ ماده همبستگی ۵ ماده، توافق ۱۳ ماده و ابراز محبت ۴ ماده است و افرادی که نمره آنها ۱۰۱ و یا کمتر از آن باشد دارای مشکل و ناسازگاری زناشویی تلقی می شوند. این مقیاس در سال ۱۳۷۴ توسط آموزگار و حسین نژاد ترجمه، اجرا و در ایران هنجاریابی شده است. مطالعات مربوط به پایایی و اعتبار این مقیاس، همواره مثبت بوده است. در حقیقت اسپانیر ضریب همسانی درونی ۰/۹۶ و ملاک اعتبار بالایی را برای این مقیاس گزارش کرد. نمره کل این مقیاس با آلفای کرونباخ ۰/۹۶ از همسانی درونی قابل توجهی برخوردار است (کلال فوچان عتیق و همکاران، ۱۳۹۵).

۳. پرسشنامه مهارت های ارتباطی کریستنسن و سالوی. پرسشنامه مهارت های ارتباطی زوجین این پرسشنامه را کریستنسن و سالوی (۱۹۸۴) در دانشگاه کالیفرنیا را به منظور بررسی مهارت های ارتباطی متقابل زوجین طراحی نمودند. این پرسشنامه ۳۵ سوال دارد و در یک مقیاس نه درجه ای از اصلا امکان ندارد (۱) تا خیلی امکان دارد (۹) درجه بندی شده است. تحقیقاتی که از پرسشنامه الگوهای ارتباطی زوجین استفاده نمودند، روایی و پایایی قابل قبولی را در مورد آن نشان داده اند. کریستنسن و سالوی (۱۹۹۱) روایی این پرسش نامه را برآورد نمودند. نتایج پایایی کریستنسن و هیوی (۱۹۹۰) و هیوی و همکارانش (۱۹۹۳) بر روی آزمودنی های آمریکایی شباهت بسیاری با کار بتمن و همکارانش (۱۹۹۸) بر روی آزمودنی های سوئیسی و آلمانی دارد. آلفای کرونباخ به دست آمده در پژوهش های این محققان بر روی پرسشنامه الگوهای ارتباطی از ۰/۴۴ تا ۰/۸۵ گزارش شده است که نتایج رضایت بخشی است (به نقل از کریمی، احمدی و زهراکار، ۱۳۹۹). عبادت پور (۱۳۷۹) ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۷۰، برآورد نموده است و به منظور روایی پرسشنامه، همبستگی میان این دو پرسشنامه و پرسشنامه رضایت زناشویی را به دست

آورده است که نتایج نشان می‌دهد پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی زوجین با رضایت زناشویی همبستگی دارد.

روش اجرا. ملاحظات اخلاقی پژوهش حاضر به شرح ذیل بودند: تمامی افراد به صورت کتبی اطلاعاتی در مورد پژوهش دریافت کرده و در صورت تمایل در پژوهش مشارکت می‌نمودند. این اطمینان به افراد داده شد که تمام اطلاعات محرمانه هستند و برای امور پژوهشی مورد استفاده قرار خواهند گرفت. به منظور رعایت حریم خصوصی، نام و نام خانوادگی شرکت کنندگان ثبت نشد. در پژوهش حاضر به منظور تحلیل داده‌ها آمار توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد، فراوانی، درصد فراوانی) و آمار استنباطی و آزمون فرضیه-های پژوهش از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار Amos.22 و SPSS.22 انجام شد.

یافته‌ها

میانگین \pm انحراف معیار سن شرکت‌کنندگان در پژوهش حاضر، $3/34 \pm 1/4$ بود. به منظور بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش از آزمون کولموگروف-اسمیرنف استفاده شد.

جدول ۱. آمار توصیفی نمرات متغیرهای تحقیق

منبع متغیر	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف استاندارد
مهارت‌های ارتباطی	۴۱۰	۲۷	۶۹	۴۶,۴۰	۱۳,۴۴
سازگاری	۴۱۰	۵۵	۱۲۴	۸۷,۵۷	۲۳,۷۹
هوش	۴۱۰	۸	۲۳	۱۵,۹۷	۵,۲۰
هیجانی	۴۱۰	۷	۲۲	۱۳,۵۵	۴,۶۱
حل مسئله	۴۱۰	۸	۲۳	۱۵,۲۶	۴,۸۴
شادمانی	۴۱۰	۸	۲۳	۱۵,۵۶	۴,۸۲
استقلال	۴۱۰	۷	۲۱	۱۳,۵۳	۴,۵۲
تحمل فشار روانی	۴۱۰	۷	۲۱	۱۳,۵۶	۴,۴۶
خودشکوفایی	۴۱۰	۸	۲۳	۱۴,۸۱	۴,۸۶
خودآگاهی	۴۱۰	۷	۲۴	۱۴,۶۸	۴,۸۵
هیجانی	۴۱۰	۶	۲۱	۱۳,۳۰	۴,۵۶
واقع‌گرایی	۴۱۰	۸	۲۴	۱۵,۹۵	۴,۷۰
روابط بین فردی	۴۱۰	۷	۲۳	۱۳,۹۹	۴,۸۰
خوش بینی	۴۱۰	۸	۲۵	۱۶,۴۹	۴,۹۴
احترام به خود	۴۱۰	۷	۲۵	۱۵,۴۵	۵,۴۸
خویشتن داری	۴۱۰	۷	۲۳	۱۴,۳۵	۵,۲۰
انمعطاف پذیری	۴۱۰	۷	۲۱	۱۴,۱۰	۴,۵۵
مسئولیت پذیری	۴۱۰	۱۱۹	۳۰۳	۲۲۰,۵۷	۴۳,۷۹
همدلی	۴۱۰				
خودابرازی	۴۱۰				
هوش هیجانی	۴۱۰				

قبل از هر گونه آزمونی که با فرض نرمال بودن داده‌ها صورت می‌گیرد باید آزمون نرمال بودن صورت گیرد. هنگام بررسی نرمال بودن داده‌ها ما فرض صفر مبتنی بر اینکه توزیع داده‌ها نرمال است را در سطح خطای ۰,۰۵ تست می‌شود. بنابراین اگر آماره آزمون بزرگتر مساوی ۰,۰۵ بدست آید، در این صورت دلیلی برای رد فرض صفر مبتنی بر اینکه داده نرمال است، وجود نخواهد داشت. به عبارت دیگر توزیع داده‌ها نرمال خواهد بود. یکی از بهترین روش‌های شناسایی نرمال بودن توزیع داده‌ها آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ که در جدول زیر به نتیجه این آزمون پرداخته شده است.

جدول ۲. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرها

منبع متغیر	تعداد	آماره Z	سطح معناداری
مهارت‌های ارتباطی	۴۱۰	۰/۶۷۲	۰/۷۵۸
سازگاری	۴۱۰	۰/۶۴۱	۰/۸۰۵
حل مسئله	۴۱۰	۰/۴۴۸	۰/۹۸۸
شادمانی	۴۱۰	۰/۶۱۳	۰/۸۴۷
استقلال	۴۱۰	۰/۵۹۰	۰/۸۷۷
تحمل فشار روانی	۴۱۰	۰/۶۳۰	۰/۸۲۲
خودشکوفایی	۴۱۰	۰/۸۷۴	۰/۴۳۰
هوش هیجانی	۴۱۰	۰/۷۴۷	۰/۶۳۳
واقع‌گرایی	۴۱۰	۰/۸۳۸	۰/۴۸۴
روابط بین فردی	۴۱۰	۰/۶۹۱	۰/۷۲۷
خوش بینی	۴۱۰	۰/۳۶۴	۰/۹۹۹
احترام به خود	۴۱۰	۰/۶۵۳	۰/۷۸۷
خویشتن داری	۴۱۰	۰/۵۱۲	۰/۹۵۶
انمعطاف پذیری	۴۱۰	۰/۷۰۰	۰/۷۱۲
مسئولیت پذیری	۴۱۰	۰/۶۳۲	۰/۸۱۹
همدلی	۴۱۰	۰/۶۶۵	۰/۷۶۸
خودابرازی	۴۱۰	۰/۶۰۴	۰/۸۵۹
هوش هیجانی	۴۱۰	۰/۴۷۹	۰/۹۷۶

اطلاعات جدول ۲ بیانگر این است که سطح معنی‌داری مقادیر Z بدست آمده برای متغیرهای تحقیق بالاتر از ۰,۰۵ است ($p > 0,05$)، که این امر بیانگر آن است که نمرات این متغیرها، دارای توزیعی نرمال است. برای بررسی نیکویی برازش مدل ارائه شده در جدول ۱ از برنامه برازاندن مدل استفاده شده است. علت استفاده از برنامه برازاندن مدل این است که این برنامه شاخص‌هایی را فراهم می‌کند که می‌توان با آن‌ها برازش کلی مدل با داده‌ها را اندازه گرفت. در واقع برازش کلی مدل مشخص می‌کند که مدل تا چه اندازه می‌تواند داده‌ها را به خوبی توضیح دهد. بر اساس پیشنهاد تامپسون شاخص‌های برازش شامل آزمون مجذور کای^۲

۱. Kolmogorov-Smirnov test

۲. The Chi Square Test (χ^2)

(CMIN)، شاخص برازش تطبیقی (CFI)^۱ و شاخص برازش نرم شده (NFI)^۲ مهمترین این شاخص‌ها در بررسی برازش مدل هستند (گامست و گارینو، ۲۰۰۶).

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل مفروض تعیین نقش واسطه‌ای مهارت‌های ارتباطی زنان دانشجوی در رابطه بین هوش هیجانی با سازگاری

شاخص	مقدار	مقدار قابل قبول	نتیجه
X ² /df	۵,۱۲۸	کوچکتر از ۳	غیر قابل قبول
CFI	۰,۸۱۸	بزرگتر از ۰/۸	قابل قبول
NFI	۰,۷۶۷	بزرگتر از ۰/۸	غیر قابل قبول
IFI	۰,۷۲۱	بزرگتر از ۰/۸	غیر قابل قبول

مجدور خوبی بر درجه آزادی در مدل مفروض تعیین واسطه‌ای مهارت‌های ارتباطی زنان دانشجوی در رابطه بین هوش هیجانی و دل‌بستگی با سازگاری برابر با ۵,۱۲۸ است که بالاتر از ۳ بوده و قابل پذیرش نیست (کلاین، ۲۰۱۱). با اینکه آماره CFI و IFI نشان می‌دهند مدل برازش مطلوبی دارد، اما بر اساس آماره مجدور خوبی بر درجه آزادی اصلاحاتی در مدل اعمال شد.

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده تعیین نقش واسطه‌ای مهارت‌های ارتباطی زنان دانشجوی در رابطه بین هوش هیجانی با سازگاری

شاخص	مقدار	مقدار قابل قبول	نتیجه
X ² /df	۲,۹۸۱	کوچکتر از ۳	قابل قبول
CFI	۰,۸۹۵	بزرگتر از ۰/۸	قابل قبول
NFI	۰,۸۳۹	بزرگتر از ۰/۸	قابل قبول
IFI	۰,۸۶۸	بزرگتر از ۰/۸	قابل قبول

مجدور خوبی بر درجه آزادی در مدل اصلاح شده برابر با ۲/۹۸۱ است. همچنین آماره CFI و NFI نیز باید بالاتر از ۰/۸ هستند. این اعداد نشان می‌دهند که مدل اصلاح شده برازش مطلوبی دارد. در ادامه به تحلیل ضرایب مدل و نتیجه‌گیری از فرضیات پرداخته شده‌است.

جدول ۵. خلاصه ضرایب کل و غیر مستقیم ارتباط بین هوش هیجانی با سازگاری با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی

منبع تغییر	اثر کل	اثر غیر مستقیم
------------	--------	----------------

۱. Comparative Fit Index
۲. Normed Fit Index
۳. Incremental Fit Index (IFI)

استاندارد	غیر استاندارد	استاندارد	غیر استاندارد	مسیر غیر مستقیم بر سازگاری	
۰,۰۴۵	۰,۲۳	۰,۰۰۷	۰,۰۳۹	خودآگاهی هیجانی	هوش هیجانی
۰,۰۰۴	۰,۰۱۸	۰,۱۳۱	۰,۶۲۲	واقع گرایی	
-۰,۰۲۲	-۰,۱۰۳	-۰,۱۳۷	-۰,۶۳۶	انعطاف پذیری	
۰,۰۳۸	۰,۱۹۴	۰,۱۱۴	۰,۵۷۵	خودابرازی	
-۰,۰۰۲	-۰,۰۰۱	-۰,۰۶۷	-۰,۲۹۶	همدلی	
-۰,۰۴۹	-۰,۲۰۷	۰,۰۶۳	۰,۲۶۶	مسئولیت پذیری	
۰,۰۶۳	۰,۳۰۴	۰,۰۷۲	۰,۳۴۷	خویشتن داری	
۰,۰۶۲	۰,۳۰۲	۰,۰۴۳	۰,۲۱۲	احترام به خود	
۰,۰۵۶	۰,۲۸۳	۰,۰۷۵	۰,۳۷۷	خوش بینی	
-۰,۰۳۷	-۰,۱۷۷	-۰,۰۰۷	-۰,۰۳۴	روابط بین فردی	
-۰,۰۵۴	-۰,۲۸۳	۰,۱۰۷	۰,۵۵۹	خودشکوفایی	
۰,۰۵۵	۰,۲۶۵	-۰,۱۶۷	-۰,۷۹۶	تحمل فشار روانی	
-۰,۰۰۶	-۰,۲۸۴	۰,۰۳۱	۰,۱۴۹	استقلال	
-۰,۰۱۲	-۰,۰۶۲	۰,۰۱۸	۰,۰۰۹	شادمانی	
۰,۰۷۸	۰,۳۴۶	۰,۳۹۴**	۱,۷۴۸*	حل مسئله	
-	-	۰,۳۷۹**	۰,۶۷۱*	مهارت‌های ارتباطی	
* سطح معنی داری ۹۵ درصد ** سطح معنی داری ۹۹ درصد					

در مورد رابطه غیر مستقیم مولفه‌های هوش هیجانی و سبک دلبستگی با سازش روابط عاطفی با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی، نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش نشان داد که مسیر غیر مستقیم دلبستگی ایمن با سازش با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی بصورت مثبت و در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است.

جدول ۶. خلاصه ضرایب مستقیم هوش هیجانی بر سازگاری زنان

استاندارد		غیر استاندارد		هوش هیجانی				
سطح معناداری	حد بالا	حد پایین	برآورد	سطح معناداری	حد بحرانی	انحراف استاندارد	برآورد	بر سازگاری
۰,۸	۰,۲	-۰,۱۳۴	۰,۰۰۹	۰,۷۲۴	۰,۳۵۳	۰,۴۰۳	۰,۱۴۲	روابط بین فردی
۰,۲۴۴	۰,۲۸۵	-۰,۰۵۹	۰,۱۱۲	۰,۷۹۵	۰,۲۶۰	۰,۳۶۱	۰,۰۹۴	خوش بینی
۰,۵۴۵	۰,۰۰۹	-۰,۲۱۹	-۰,۰۶۵	۰,۸۱۸	-۰,۲۳۰	۰,۳۹۱	-۰,۰۹۰	احترام به خود
۰,۴۶۲	۰,۲۸۹	-۰,۱۲۶	۰,۰۷۵	۰,۹۰۰	۰,۱۲۵	۰,۳۴۵	۰,۰۴۳	خویشتن داری
۰,۰۰۶	۰,۵۵۶	۰,۲۴۶	۰,۳۷۹**	۰,۱۵۶	۱,۴۱۸	۰,۳۳۳	۰,۴۷۳	مسئولیت پذیری
۰,۱۸۲	۰,۰۲۱	-۰,۴۸۴	-۰,۲۰۴	۰,۳۹۳	-۰,۸۵۵	۰,۳۳۵	-۰,۲۸۶	همدلی
۰,۳۱۲	۰,۳۳۵	-۰,۰۷۹	۰,۱۰۲	۰,۲۸۹	۱,۰۶۰	۰,۳۵۹	۰,۳۸۰	خودابرازی
۰,۸۷۴	۰,۱۲۷	-۰,۱۴۳	-۰,۰۰۷	۰,۰۰۱	۳,۵۵۰	۰,۳۹۵	۱,۴۰۲**	حل مسئله

هوش هیجانی

۰,۰۰۹	۰,۵	۰,۱۴۱	۰,۳۱۶**	۰,۷۲۷	۰,۳۵۰	۰,۴۳۴	۰,۱۵۲	شادمانی	
۰,۶۹۳	۰,۲۲۶	-۰,۱۳۱	۰,۰۳	۰,۲۰۵	۱,۲۶۸	۰,۳۴۱	۰,۴۳۳	استقلال	
۰,۰۲۶	-۰,۰۷۷	-۰,۴۲۶	-۰,۲۲۲*	۰,۰۰۴	-۲,۸۶۵	۰,۳۷۰	-۱,۰۶۱**	تحمل فشار	
								روانی	
۰,۰۸۹	۰,۳۳۳	۰,۰۰۸	۰,۱۶۱	۰,۰۶۸	۱,۸۲۳	۰,۴۶۲	۰,۸۴۲	خودشکوفایی	
۰,۷۳۲	۰,۱۱۴	-۰,۱۹۷	-۰,۰۳۷	۰,۶۴۲	-۰,۴۶۶	۰,۴۱۱	-۰,۱۹۱	خودآگاهی	
								هیجانی	
۰,۳۰۷	۰,۰۶۷	-۰,۲۵۱	-۰,۱۱۵	۰,۱۳۴	-۱,۴۹۹	۰,۳۵۶	-۰,۵۳۴	انعطاف	
								پذیری	
۰,۱۴۱	۰,۲۹۵	-۰,۰۲۱	۰,۱۲۸	۰,۰۹۲	۱,۶۸۷	۰,۳۵۸	۰,۶۰۴	واقع گرایی	
** سطح معنی داری ۹۹ درصد				* سطح معنی داری ۹۵ درصد					

نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش نشان داد: در مولفه‌های هوش هیجانی، مسئولیت پذیری و شادمانی بصورت مثبت و با ۹۹ درصد اطمینان و نیز تحمل فشار روانی بصورت منفی و با ۹۵ درصد اطمینان بر سازگاری زنان دانشجو نقش دارند.

جدول ۷. خلاصه ضرایب مستقیم هوش هیجانی بر مهارت‌های ارتباطی

هوش هیجانی بر سازگاری	غیر استاندارد			استاندارد		
	برآورد	انحراف استاندارد	حد بحرانی	سطح معناداری	برآورد	حد بالا معناداری
حل مسئله	۰,۵۱۶	-۰,۲۰۳	۱,۰۸۶	۰,۳۵۴	۰,۲۰۶	-۰,۰۶۲
شادمانی	-۰,۰۹۲	-۰,۶۳۷	۰,۶۹۹	۰,۹۴۹	-۰,۰۳۳	-۰,۲۱۳
استقلال	-۰,۴۲۳	-۰,۹۲۵	۰,۰۲۲	۰,۱۷۱	-۰,۱۵۷	-۰,۳۲۵
تحمل فشار	۰,۳۹۵	-۰,۲۲۸	۰,۹۳۵	۰,۲۲۹	۰,۱۴۶	-۰,۰۷۳
روانی						
خودشکوفایی	-۰,۴۲۱	-۱,۱۴۴	۰,۱۲۹	۰,۲۰۵	-۰,۱۴۳	-۰,۳۸۸
خودآگاهی	۰,۲۹	-۰,۲۹۴	۰,۸۰۸	۰,۳۶۵	۰,۱۰۱	-۰,۰۷۳
هیجانی						
همدلی	-۰,۰۱۵	-۰,۵۹۵	۰,۴۹۷	۰,۸۹۳	-۰,۰۰۶	-۰,۲۲۱
مسئولیت	-۰,۳۰۸	-۰,۷۰۱	۰,۰۴۴	۰,۱۷۴	-۰,۱۳	-۰,۲۸۸
پذیری						
انعطاف پذیری	-۰,۱۵۲	-۰,۵۹۳	۰,۳۹۶	۰,۷۴۶	-۰,۰۵۸	-۰,۲۰۷
خوبشستن داری	۰,۴۵۳	-۰,۰۵	۰,۸۸۲	۰,۱۴۴	۰,۱۶۷	۰,۰۰۴
احترام به خود	۰,۴۵	-۰,۳۳۸	۰,۹۲۱	۰,۲۹۷	۰,۱۶۲	-۰,۱۰۱
خوش بینی	۰,۴۲۲	-۰,۰۸۶	۱,۱۶	۰,۱۶۱	۰,۱۴۸	-۰,۰۳۲
روابط بین فردی	-۰,۲۶۳	-۰,۹۱۵	۰,۲۳۹	۰,۲۸۶	-۰,۰۹۸	-۰,۲۹۴
واقع گرایی	۰,۰۲۷	-۰,۵۵۱	۰,۵۸۳	۰,۹۶۷	۰,۰۱	-۰,۱۹۲
خودآگاهی	۰,۳۴۳	-۰,۳۲۱	۰,۹۴۶	۰,۴۴۷	۰,۱۱۷	-۰,۰۷۶
هیجانی						

** سطح معنی‌داری ۹۹ درصد

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی مدل هوش هیجانی در سازش روابط عاطفی با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی، صورت گرفته است. نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش نشان داد ضرایب استاندارد نقش مهارت‌های ارتباطی بر سازش زناشویی بصورت مثبت و در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است. این یافته‌ها تا حدی با نتایج تحقیق حسینی و نیکنام (۱۳۹۹) عطاری، حسین پور و راهنورد (۱۳۸۸)، شیرالی نیا (۱۳۸۶) و کلری برادلی (۲۰۱۱) و همکاران همسو است. در تبیین این یافته‌ها میتوان گفت، کاربرد مهارت‌های ارتباطی در ارتباط زوجین بر کاهش دلزدگی زناشویی به این شکل اثربخش خواهد بود که افراد در زمان ایجاد تعارضات بین فردی اگر توانایی کنترل این تنش‌ها را با استفاده از مهارت‌هایی همچون: درک متقابل، انعکاس محتوا و احساس، شنونده بودن، استفاده از ضمیر «من»، بیان احساسات، بجای استدلال و بیان درخواست محترمانه در زمان حال، داشته باشند تا حد چشمگیری میتوانند در تسهیل روابط عاطفی بین فردی موفق بوده و به سازش زناشویی دست یابند (اسماعیلی و همکاران، ۱۳۹۳). سینی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با موضوع تاثیر آموزش گروهی مهارت‌های ارتباط صمیمانه بر کیفیت روابط زناشویی دریافتند که آموزش گروهی مهارت‌های ارتباط صمیمانه به طور عملی موجب افزایش سازش و بهبود روابط زناشویی می‌گردد. یافته‌های پژوهشی با موضوع اثر بخشی آموزش مهارت‌های خود آگاهی و حل مساله بر افزایش رضایت زناشویی بیماران معتاد در طول درمان، کلینیک درمانی و بازتوانی نیز نشان داد که آموزش مهارت‌های خود آگاهی حل مساله که از مولفه‌های مهم مهارت‌های ارتباطی است بر رضایت زناشویی بیماران معتاد اقدام به ترک معنادار و اثر بخش می‌باشد (پویا ۱۳۹۲). آموزش مهارت‌های ارتباطی، موجب تغییر در الگوهای ارتباطی زوج‌ها و ایجاد احساس خوشایند و مثبت بیشتری میان آنان می‌شود که در رضایت زناشویی و ابعاد دیگر زندگی زناشویی نقش دارند (تام و همکاران، ۲۰۱۱). کلری برادلی (۲۰۱۱) و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مهارت‌های ارتباطی سالم باعث خوشنودی روابط، استفاده بیشتر از مهارت‌های سالم و کاهش تعارض می‌شود.

نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش نشان داد: در مولفه‌های هوش هیجانی، مسئولیت‌پذیری و شادمانی بصورت مثبت و با ۹۹ درصد اطمینان و نیز تحمل فشار روانی به صورت منفی و با ۹۵ درصد اطمینان بر سازش زناشویی نقش دارند. این یافته‌ها تا حدی با نتایج پژوهش تقوایی یزدی (۱۳۹۴)، پژوهش اسمیت، کیاروچی و هیون (۲۰۱۸)، نصیری، راجی و احمدی (۱۳۹۲)، کافتسیوس و زامپتکیس (۲۰۰۸) و مهمانیان خامنه، برجعلی و سلیمی زاده (۱۳۹۵) همخوان است. این محققان در پژوهش خود رابطه هوش هیجانی را با سازش زناشویی، دلزدگی زناشویی و برخی با کیفیت زندگی سنجیده اند که نتایج حاکی از رابطه معنادار مثبت بین هوش هیجانی با سازش زناشویی و کیفیت زندگی زوجین بود. هوش هیجانی به سبب مولفه‌های اثرگذاری همچون: مسئولیت‌پذیری، تحمل استرس یا فشار روانی و شادکامی در زمان تعارضات زناشویی باعث افزایش مدیریت هیجانات و کنترل فرد بر رفتار خواهد شد. افرادی که سطح شادکامی بیشتری دارند طبیعتاً تعبیر و تفسیر آنها از تنش‌ها، با افراد بدبین و نگران متفاوت است بنابراین طبق نظر گرینبرگر و پدسکی (۱۹۹۵) که احساس ما رفتار ما را شکل میدهد؛ می‌توان نتیجه گرفت ماحصل یک احساس نگرانی

و بدبینی، رفتاری مغایر با اصول مهارت‌های ارتباط صحیح خواهد بود. همچنین مولفه تحمل فشار روانی یکی از مهمترین ملاک‌های کنترل هیجانات در زمان تعارضات زناشویی است (اسماعیلی و همکاران، ۱۳۹۳). این مهم به علت افزایش سطح خودکنترلی فرد در زمان فشارهای محیطی به فرد اجازه کنترل اضطراب را داده تا فرد بتواند با آرامش، مناسب‌ترین برخورد را در ارتباطات زوجی خود بکارگیرد. و این یکی از اهداف سازش زناشویی است (عفتی زرقری و رحمانی، ۱۳۹۴). و اما مهمترین مولفه هوش هیجانی، که همان مسولیت‌پذیری است، نیز در سازش روابط زناشویی نقش بسیار پررنگی ایفا میکند. زوجین در زمان مواجهه با تنش‌ها و تعارضات به میزانی که از سطح مسولیت‌پذیری و تعهد بالایی نسبت به زندگی زناشویی برخوردارند، می‌توانند از مهارت‌های ارتباطی برای تسهیل روابط و سازگاری زناشویی بهره‌برده و به محکم‌تر شدن پیوند زناشویی خود کمک نمایند (عطوفی و همکاران، ۱۳۹۳). حتی مشاهده شده است که مسولیت‌پذیری در زوج‌های سازگار در مقایسه با زوج‌های در شرف طلاق وضع بهتری دارند (هالی، یابیکو و بنین، ۲۰۰۶).

هوش هیجانی یا لاقل برخی از جنبه‌های آن ظرفیت غنی‌سازی یک ازدواج توأم با سازگاری و رضایت مطلوب و باثبات را داراست. توانایی درک و مسولیت‌پذیری در قبال احساسات و عواطف یکدیگر در زندگی زناشویی، با احساس رضایت‌مندی بیشتر همراه است، و افرادی که از سطوح هوش هیجانی بالاتری برخوردارند در مقایسه با افراد با هوش هیجانی پایین، رضایت‌مندی زناشویی بیشتری را تجربه می‌کنند (بریست و همکاران، ۲۰۱۱؛ به نقل از رقیبی و قره‌چاهی، ۱۳۹۲). بنابراین کیفیت‌های هیجانی، سازه‌ای بنیادین و اثرگذار بر بهبود و تقویت روابط زناشویی و استحکام سازش در روابط عاطفی زوجین است (تیرگری، ۲۰۰۶). نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش نشان داد سبک دلبستگی ایمن بصورت مثبت و با ۹۹ درصد اطمینان بر مهارت‌های ارتباطی نقش دارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش عطایی فر و امیری (۱۳۹۳)، رضازاده (۱۳۸۱)، بشارت، گلی نژاد و احمدی (۱۳۸۲)، نیکلسون (۲۰۰۰) و ایجسی و جنکوز (۲۰۱۱) همسو است. این پژوهشگران دریافتند که بیشترین اثر مثبت معنادار بر روابط همسران، مربوط به سازه‌ی مهارت‌های ارتباطی، دلبستگی ایمن بوده است. و بیشترین اثر مثبت معنادار بر سازه ارتباط همسران مربوط به مهارت‌های ارتباطی بوده است که متاثر از سبک دلبستگی ایمن است. چراکه آزمودنی‌های دارای سبک دلبستگی ایمن نسبت به آزمودنی‌ها دارای سبک دلبستگی نا ایمن، مشکلات بین شخصی کمتری داشتند. به ویژه میزان مشکلات آزمودنی‌های دارای سبک دلبستگی اجتنابی از میزان مشکلات بین شخصی آزمودنی‌های دارای سبک دلبستگی ایمن بیشتر است (بشارت، گلی نژاد و احمدی، ۱۳۸۲). نتیجه بسیاری از شواهد تجربی نشان می‌دهد که زوج‌های مشکل‌دار، در بیان افکار و احساسات، مهارت‌های گوش‌فرا دادن و حل مشکل از انواع الگوهای منفی و غیرمؤثر برقراری ارتباط استفاده می‌کنند و بیشتر تمایل دارند از یکدیگر اجتناب کنند تا اینکه از راه مذاکره آن را حل کنند (کار، ۲۰۰۱؛ اپشتاین و باکوم، ۲۰۰۲؛ والش، ۲۰۰۶). مهارت‌های ارتباطی، می‌تواند به زوجین، در برقراری یک رابطه مؤثر، دو سویه و کارآمد که در جهت رشد و شکوفایی آنان باشد، کمک کند و از ایجاد یا تداوم احساسات مخرب و منفی در طول جریان رابطه بکاهد. همچنین افراد دارای الگوی عملی درونی ایمن، اجتناب پایین در روابط و درگیری بیشتر در ارتباط زوجی دارند (هولیس و میلر، ۲۰۰۵؛ به نقل از عطایی فر و امیری، ۱۳۹۳). به طور کلی افراد دلبسته ایمن، تعارض کمتر، رضایت و ثبات بیشتر و دوره طولانی‌تر در روابط عاطفی را به نسبت از افراد نایمن تجربه می‌کنند.

می‌توان بیان داشت که شخصیت در تعامل با استرس‌ها و منابع حمایتی محیط (ایمن یا نایمن)، ظرفیت یادگیری مهارت‌های ارتباطی را تعیین می‌کند و در این میان افرادی که روان رنجوری بیشتر و امنیت روانی کمتری دارند، پریشانی، بیقراری و عصبانیت بیشتری در روابط نشان می‌دهند و ارتباط عاطفی کمتری با همسر خود دارند (اشمیت و همکاران، ۲۰۱۸؛ به نقل از ثناگوی محرر و میرشکاری، ۱۳۹۸). تحقیقات نشان می‌دهد، سبک دلبستگی افراد با کیفیت رابطه با اعضای خانواده ارتباط دارد (کرول و همکاران، ۱۹۹۹). افراد با سبک دلبستگی اضطرابی، پاسخ‌های متناقض و غیر قابل اطمینان و نامعتبری به فشارهای محیطی می‌دهند (میکولینسر و شیور، ۲۰۰۳؛ به نقل از عطایی فر و امیری، ۱۳۹۳). فقدان اعتماد به خود و دیگران دو مشخصه اصلی افراد نایمن است. فقدان اعتماد به خود با تحلیل بنیادهای درون روانی، توان رویارویی با موقعیت‌های استرس‌زا در روابط را کاهش می‌دهد و درماندگی روان شناختی را بر فرد نایمن تحمیل می‌کند. این پریشانی و درماندگی که به نوبه خود بر حسب تجربه‌های نامطلوب، به احساسات حقارت و اضطراب شخص دامن می‌زند، ناتوانی وی را در ایجاد روابط بین شخصی سالم و در نتیجه افزایش مشکلات بین شخصی توجیه می‌کند (لوپز و همکاران، ۲۰۰۴). افراد دارای سبک دلبستگی نایمن در مقایسه با افراد ایمن از نزدیکی و صمیمیت کم‌تری بهره‌مندند (سروف و همکاران، ۲۰۰۵). که از آسیب‌های ارتباط بین فردی محسوب می‌شود.

محدودیت‌های این پژوهش عبارت بود از: روش نمونه‌گیری در دسترس که نمونه ممکن بود معرف کاملی از جامعه آماری نباشد، بهتر است نتایج تنها به جامعه‌ای که نمونه از آن انتخاب شده است، تعمیم داده شود. وجود متغیرهای مداخله‌گر مانند بار فرهنگی بعضی از جملات و کلمات پرسشنامه‌ها و همچنین امتناع افراد از پاسخگویی به همه سؤالات پرسشنامه که پژوهشگر به منظور جمع‌آوری پرسشنامه‌ها زمان زیادی صرف کرد. پیشنهاد می‌شود این پژوهش در گروه‌های دیگر و به روش‌های نمونه‌گیری تصادفی انجام شود. از یافته‌های این پژوهش می‌توان در مشاوره‌های قبل از ازدواج و مشاوره خانواده استفاده کرد. همچنین با توجه به این که سبک‌های دلبستگی و هوش هیجانی در شکل‌گیری انتظارات افراد درباره سازش عاطفی زوجین نقشی مهم دارد و رابطه‌ای نزدیک با رضایت از زندگی زناشویی و ارتقای سلامت خانواده دارد به نظر می‌رسد برای ارتقای بهداشت روان زوجین باید توجه خاصی به خانواده‌ها شود. همچنین آموزش مهارت‌های ارتباط بین فردی می‌تواند کمک شایانی به ارتقاء سطح کیفیت روابط عاطفی زوجین داشته باشد. از اینرو مشاوران، روان‌شناسان، رسانه‌های ارتباطی و متولیان آموزش و پرورش و آموزش عالی با آموزش این مهارت‌ها و آگاهی بخشی به خانواده‌ها و با بالابردن سطح اطلاعات افراد (حتی به صورت اجباری، مانند تعریف سرفصل کتاب‌های درسی، دانشگاهی و...) می‌توانند از بروز ارتباطات ناسالم بین فردی و نارضایتی و دلزدگی زناشویی در آینده پیشگیری کنند.

موازن اخلاقی

در این پژوهش موازن اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. با توجه به شرایط و زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش مختار بودند.

سیاسگزاری

نویسندگان پژوهش حاضر بر خود لازم دانستند که از کلیه افرادی که در پژوهش شرکت نمودند و همکاری لازم را جهت اجرای پژوهش نمودند، کمال تشکر و سپاس خود را ابراز نمایند.

مشارکت نویسندگان

پژوهش حاضر حاصل اقتباس از طرح پژوهشی نویسنده اول بود. نویسنده این پژوهش در طراحی، مفهوم-سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی‌سازی نقش داشت.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

- اسماعیلی، زینب، شایسته فرد، زهرا، قنبری، سعید، پورابراهیم، تقی. (۱۳۹۳). نقش پیش بینی کننده ی دزدگی زناشویی در مشکلات هیجانی-رفتاری کودکان. *کنفرانس بین المللی علوم انسانی و مطالعات رفتاری: تهران*
- بختیاری، انسیه، حسینی، سعیده السادات، عارفی، مختار، افشاری نیا، کریم. (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و نگرش به خیانت زناشویی. *پژوهش‌های مشاوره (تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره)*، ۲۰(۷۷): ۱۲۲-۱۴۰.
- بشارت، محمدعلی، گلی نژاد، محمد، احمدی، علی اصغر. (۱۳۸۲). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و مشکلات بین شخصی. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)*، ۸(۴): ۷۴-۸۱
- تقوایی یزدی، مریم. (۱۳۹۴). رابطه هوش عاطفی و هوش فرهنگی با کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، مدیریت فرهنگی، ۹(۳): ۹۱-۱۱۰.
- ثناگوی محرر، غلامرضا، میرشکاری، حمیدرضا. (۱۳۹۸). رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با باورهای فراشناختی در افراد مبتلا به سوءمصرف مواد و افراد عادی. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۲۶(۱): ۸۹-۹۳.
- حسینی، بهناز، نیکنام، ماندانا. (۱۳۹۹). مهارت‌های ارتباطی و رضایت زناشویی: نقش تعدیل کننده اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی. *پژوهش‌های نوین روانشناختی*، ۸۵(۳۴): ۴۱-۳۴.
- احمدی نوده، خدابخش، فتحی آشتیانی، علی، عرب نیا، علیرضا. (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین تقیدات مذهبی و سازگاری زناشویی. *فصلنامه خانواده پژوهی*، ۵: ۶۷-۵۵.
- دیباچی فروشانی، فاطمه السادات، امامی پور سوزان، محمودی، غلامرضا. (۱۳۸۸). رابطه رضایتمندی زناشویی و راهبردهای حل تعارض والدین با پیشرفت تحصیلی فرزندان. *تحقیقات روانشناختی*، ۱(۱): ۶۸-۵۷.

رضازاده، محمدرضا. (۱۳۸۱). *مهارت‌های ارتباطی و همسازی زناشویی*. پایان نامه دکتری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

رقیبی، مهوش، قره چاهی، مریم (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین هوش هیجانی و هوش معنوی در زنان و مردان در شرف طلاق و سازگار. *فصلنامه زن و جامعه*، ۴(۱۳): ۱۲۳-۱۴۰.

شیرالی نیا، خدیجه. (۱۳۸۷). تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی بر الگوهای ارتباطی و احساسات مثبت نسبت به همسر در زوجین شهر اهواز. *فصلنامه پژوهش‌های مشاوره تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۷(۲۷): ۹۶-۸۱.

صیدی، محمدرضا، فلاح تفتی، ابوالفضل، صادقی، منصوره السادات، رضایی، خدیجه. (۱۳۹۲). نقش سبک دلبستگی و سازگاری زناشویی در سرسختی خانواده. *فصلنامه نسیم تندرستی دانشکده علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری*، ۲(۱): ۳۹-۴.

عبادت پور، بهناز. (۱۳۷۹). *هنجاریابی پرسشنامه الگوهای ارتباطی زناشویی در شهر تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.

عبدی، محمدرضا، خوش کنش، ابوالقاسم، پورابراهیم، تقی، محمدی، روح‌الله. (۱۳۹۱). بررسی سبک دلبستگی و رضایت زناشویی افراد متأهل درگیر خیانت اینترنتی. *مطالعات روانشناختی*، ۸(۳): ۱۵۸-۱۳۵.

عطاری، یوسفعلی، حسین پور، محمد، راهنورد، سیما. (۱۳۸۸). اثر بخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوه ی برنامه ی ارتباطی زوجین بر کاهش دلزدگی زناشویی در زوجین. *فصلنامه روانشناسی اندیشه و رفتار*، ۴(۱۴): ۲۲-۳۰.

عطایی فر، ربابه، امیری، شعله. (۱۳۹۳). آزمون مدل علی رابطه بین سبک دلبستگی، مهارت ارتباطی، ویژگی های شخصیتی، رضایت جنسی همسران، ارتباط مؤثر همسران و رابطه مادر- فرزند در کودکان. زن و مطالعه خانواده، ۷(۲۵): ۹۳-۱۲۵.

عطوفی، مینا، شایسته فرد، زهرا، پورابراهیم، تقی، قنبری، سعید (۱۳۹۳). مقایسه هویت مذهبی و ویژگی‌های شخصیتی دانش آموزان با والدین مطلقه و دو والدی، *کنفرانس بین المللی علوم انسانی و مطالعات رفتاری: تهران*.

عفتی زرقری، علی، رحمانی صیدآباد، احمد. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین هوش هیجانی و معنوی با شیوه‌های مقابله‌ای زوجین، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، *مطالعات اجتماعی و فرهنگی*، تهران.

کریمی، اصغر، احمدی، صدیقه، زهراکار، کیانوش. (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش مهارت‌های زناشویی به روش گاتمن بر الگوهای ارتباطی زنان. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۱(۴۴): ۲۵۳-۲۷۸.

کلال قوچان عتیق، یاسر، سرایی، فاطمه. (۱۳۹۵). اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر سازگاری زناشویی، رضایت جنسی و رضایت از زندگی زنان، ویژه نامه سومین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی و علوم تربیتی. ۱۸: ۵۲۷-۵۳۳.

گامست، گلن، گارینو، ا.جی. (۲۰۰۶). *پژوهش چندمتغیری کاربردی (طرح و تفسیر) ترجمه: حمیدرضا حسن آبادی، حسن پاشا شریفی، ولی الله فرزاد، سیمین دخت رضاخانی، بلال ایزانلو، مجتبی حبیبی*، (۱۳۹۹)، تهران انتشارات: رشد.

مهبانیاں خامنه، مهري، برجعلي، احمد، سليمي زاده، محمد كاظم (۱۳۹۵). بررسی رابطه هوش هیجانی و رضایت زناشویی. *مجله روانشناسی*، ۱۰ (۳): ۳۰۸-۳۲۰.

نجاتیان تنها، آرزو، گنجی، حمزه، کردنوقایی، رسول. (۱۳۹۷). رابطه غیر مستقیم هویت اطلاعاتی هویت هنجاری و هویت سردرگم اجتنابی با سرمایه روان شناختی. *فصلنامه تخصصی روان سنجی*، ۲۴ (۱۴): ۱۳۷ تا ۱۵۰.

نصیری زارچف، زهره، راجی، حجت الله، احمدی، غلامرضا (۱۳۹۲). رابطه بین هوش هیجانی و رضایت مندی زناشویی زوجین مناطق سه گانه شهر اصفهان، *خانواده پژوهی*، ۹ (۳۵): ۳۲۵-۳۴۱.

نظری، علی محمد، صاحب دل، حسین، اسدی، مسعود (۱۳۸۹). بررسی ارتباط بین سبک های دلبستگی و میزان بی ثباتی ازدواج در زنان و مردان متأهل. *زن و مطالعات خانواده*، ۲ (۸): ۱۲۵-۱۱۵.

References

- Allen, E. S., & Baucom, D. H. (2004). Adult attachment and patterns of extradyadic involvement. *Family Process*, 43(4), 467-488.
- Bello, R., Brandau-Brown, F., & Ragsdale, J.D. (2008). Attachment Style, Marital Satisfaction, Commitment, and Communal Strength Effects on Relational Repair Message Interpretation among Remarried. *Journal of Communication Quarterly*, 56 (1), 1 – 16
- Carr, A. (2001), *Family therapy. Concepts process and practice*. New York: wiley.
- Kareny, B.P. & Bradbury, T.N. (2000), Attribution in marriage state or trait? *Journal of personality and social psychology*, 7, 295-309
- Christensen, A., & Shenk, J. L (1991). Communication, conflict, and psychological distance in non distressed, clinic and divorcing couples. *Journal of Consulting & Clinical Psychology*, 59 (3): 458-463
- Cleary Bradley RP, Friend DJ, Gottman JM. (2011). Supporting healthy relationships in low-incom, violent coples: reducing conflict and strengthening relationship skills and satisfaction. *Journal of Couple and Relationship Therapy*; 10(2): 97-116.
- Crowell, J. A., Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (1999). Measurement of individual differences in adolescent and adult attachment. In Cassidy J, Shaver PR (Eds) *Handbook of attachment theory, research, and clinical applications*. London: The Guilford Press.
- Egeci, I.S., Gencoz, T. (2011), The Effects of Attachment Styles, Problem-Solving Skills, and Communication Skills on Relationship Satisfaction. *Procida .Socia and Behavioral. Sciences*: 30.2324- 2329
- Epstein, N., & Baucom, D.H. (2002), *Enhanced Cognitive behavioral therapy for couples: A contextual approach*. Washington. DC: American psychological Association.
- Feeny, J.A. (1994). Attachment style, Communication patterns and satisfaction across the life cycle of marriage. *Journal of Personal Relationships*, 4(1), 333-348.
- Hargie O, Saunders C, Dickson D. *Social skills in interpersonal communication* NEW YORK, NY: Psychology Press; 1994.
- Heene EL, Buysse A, Van Oost P. In direct path ways between depressive symptoms and marital distress: The role of conflict communication, attributions, and attachment style. *J Fam Process*. 2005;44(4):413-40.
- Holley, P., Yabiku, S. T., and Benin, M. (2006). The Relationship between Intelligence and Divorce. *Journal of Family Issues*, 27(12): 1723-1748.
- Hollist, C.S. & Miller, R.B. (2005), Perceptions of attachment style and marital quality in midlife marriage. *Family Relations*, 54, 46-58
- Kafetsios, K. Zampetakis, L. A (2008). "Emotional intelligence and job satisfaction: testing the mediatory of positive and negative affect at work". *Personality and individual differences* 44 (2008). PP: 712-722

- Marchand, J. F., & Hock, E. (2000). Avoidance and attacking conflict-resolution strategies among married couple: Relations to depressive symptoms and marital satisfaction. *Family Relations*, 49, 201 – 206.
- Marsh, P. (2003). Attachment, autonomy and multi finality adolescent: internalizing and risky behavioral symptoms. *Development and Psychopathology*, 15, 451-467.
- Mikulincer, M., & Philip, R (2005). Attachment theory and emotions in close relationships: Exploring the attachment-related dynamics of emotional reactions event. 2005. *Journal of personal relation*. 12: 149-168.
- Nicholson, T. (2000). Attachment style in young offender. Ph. D issertation: University of Victoria. [http://:WWW.libumi.com](http://WWW.libumi.com)
- Paley B, Cox MJ, Kanoy KW, Harter KS, Burchinal M, Margand NA.(2015) Adult attachment and marital interaction as predictors of whole family interactions during the transition to parenthood. *J Fam Psychol* ;9(3):420-9.
- Salovey, P., Bedell, B.T., Detweiler, J.B. and Mayer, J. D. (1999). Coping Intelligently: Emotional intelligence and the coping process. In C.R. Snyder (Ed.), *Coping: The psychology of what works* (pp. 141-164). New York: Oxford University press.
- Simon RW. Revisiting the relationship among gender, marital status, and mental health. *J Sociol*. 2002; 107(4):1065-96.
- Smith, L., Ciarrochi, J., and Heaven P.C.L. (2018). The stability and change of trait emotional intelligence, conflict communication patterns, and relationship satisfaction: A one-year longitudinal study. *Personality and Individual Differences*, 45: 738–743.
- Sprecher, S., & Metts, S. (2017). Romantic beliefs: Their influence on relationships and patterns of change over time. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16, 834-851
- Sroufe, L. A., Egeland, B., Carlson, E., & Collins, W. A. (2005). Placing early attachment experiences in developmental context. In K. E. Grossmann, K. Grossmann, & E. Waters (Eds.), *Attachment from infancy to adulthood: The major longitudinal studies* (pp. 48-70). New York: Guilford Publications.
- Tangney, J. P., Baumeister, R. F., & Boone, A. L. (2004). High self-control predicts good adjustment, less pathology, better grades, and interpersonal success. *Journal of personality*, 72(2), 271-324
- Tirgari A. (2006). Relationship structure of emotional intelligence with marital adjustment and application of emotional intelligence intervention program to reduce marital maladjustment [Dissertation]. Tehran Psychiatric Institution.
- Walsh F. (2006). Strengthening family resilience. New York: Guilford Press.

پرسشنامه هوش هیجانی بار - آن

گزینه ها	سؤال	ردیف
کام مخا تاحدو موا کام	به نظر من برای غلبه بر مشکلات باید گام به گام پیش رفت.	۱.
لا لغم مخا لغم موا فقم		
کام مخا تاحدو موا کام	لذت بردن از زندگی برایم مشکل است.	۲.
لا لغم مخا لغم موا فقم		

کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳. شغلی را ترجیح می دهم که حتی الامکان من تصمیم گیرنده باشم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴. می توانم بدون تنش زیاد، با مشکلات مقابله کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۵. می توانم برای معنی دادن به زندگی تا حد امکان تلاش کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۶. نسبت به هیجانانتم آگاهم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷. سعی می کنم بدون خیال پردازی ، واقعیت امور را در نظر بگیرم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸. به راحتی با دیگران دوست می شوم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۹. معتقدم توانایی تسلط بر شرایط دشوار را دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۰. بیشتر مواقع به خودم اطمینان دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۱. کنترل خشم برایم مشکل است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۲. شروع دوباره ، برایم سخت است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۳. کمک کردن به دیگران را دوست دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	

کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۴. به خوبی می‌توانم احساسات دیگران را درک کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۵. هنگامی که از دیگران خشمگین می‌شوم، نمی‌توانم با آنها در این مورد صحبت کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۶. هنگام رویارویی با یک موقعیت دشوار، دوست دارم تا حد ممکن در مورد آن اطلاعات جمع‌آوری کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۷. خندیدن برایم سخت است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۸. هنگام کار کردن با دیگران بیشتر پیرو افکار آنها هستم تا فکر خودم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۱۹. نمی‌توانم به خوبی فشارها را تحمل کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۰. در چند سال گذشته کمتر کاری را به نتیجه رسانده‌ام.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۱. به سختی می‌توانم احساسات عمیقم را با دیگران در میان بگذارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۲. دیگران نمی‌فهمند که من چه فکری دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۳. به خوبی با دیگران همراهی می‌کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۴. به اغلب کارهایی که می‌کنم خوش بین هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	

کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۵. برای خودم احترام قائل هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۶. عصبی بودنم مشکل ایجاد می کند.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۷. به سختی می توانم فکرم را در مورد مسائل تغییر دهم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۸. کمک به دیگران ، مرا کسل نمی کند، به خصوص اگر شایستگی آن را داشته باشند.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۲۹. دوستانم می توانند مسائل خصوصی خودشان را با من در میان بگذارند.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۰. می توانم مخالفتم را با دیگران ابراز نمایم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۱. هنگام مواجهه با یک مشکل ، اولین کاری که انجام می دهم دست نگه داشتن و فکر کردن است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۲. فرد با نشاطی هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۳. ترجیح می دهم دیگران برایم تصمیم بگیرند.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۴. احساس می کنم کنترل اضطراب برایم مشکل است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۵. از کارهایی که انجام می دهم راضی نیستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	

کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۶. به سختی می‌فهمم چه احساسی دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۷. تمایل دارم با آنچه در اطرافم می‌گذرد روبرو نشوم و از برخورد با آنها طفره می‌روم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۸. روابط صمیمی با دوستانم برای هر دو طرف مان اهمیت دارد.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۳۹. حتی در موقعیت‌های دشوار، معمولاً برای ادامه کار انگیزه دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۰. نمی‌توانم خودم را این‌طور که هستم بپذیرم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۱. دیگران به من می‌گویند هنگام بحث آرام‌تر صحبت کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۲. به آسانی با شرایط جدید سازگار می‌شوم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۳. به کودک گمشده فکر می‌کنم، حتی اگر همان موقع جای دیگری کار داشته باشم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۴. به اتفاقی که برای دیگران می‌افتد توجه دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۵. نه گفتن برایم مشکل است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۶. هنگام تلاش برای حل یک مشکل، راه حل‌های ممکن را در نظر می‌آورم، سپس بهترین را انتخاب می‌کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	

کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۷. از زندگی ام راضی ام.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۸. تصمیم گیری برایم مشکل است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۴۹. می دانم در شرایط دشوار، چگونه آرامشم را حفظ کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۵۰. هیچ چیز در من علاقه ایجاد نمی کند.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۵۱. از احساسی که دارم آگاهم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۵۲. در تصورات و خیال پردازی هایم غرق می شوم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۵۳. با دیگران رابطه خوبی دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۵۴. معمولاً انتظار دارم، مشکلات به خوبی ختم شوند، هر چند گاهی این طور نمی شود.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۵۵. از اندام و ظاهر خود راضی هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۵۶. کم صبر هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۵۷. می توانم عادات قبلی ام را تغییر دهم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	

کام	مخا	تحدو	موا	کام	۵۸. اگر لازم باشد با زیر پا گذاشتن قانون از موقعیتی فرار کنم، این کار را انجام می‌دهم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۵۹. نسبت به احساسات دیگران حساس هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۶۰. می‌توانم به راحتی افکارم را با دیگران بگویم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۶۱. هنگام حل کردن، به سختی می‌توانم در مورد انتخاب بهترین راه حل تصمیم‌گیری کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۶۲. اهل شوخی هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۶۳. در انجام کارها و امور مختلف به دیگران وابسته‌ام.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۶۴. رویارویی با مسائل ناخوشایند برایم مشکل است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۶۵. حتی الامکان کارهایی را به عهده می‌گیرم که برایم لذت بخش است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۶۶. حتی هنگام آشفتگی، از آنچه در من اتفاق می‌افتد آگاهم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۶۷. تمایل به مبالغه‌گویی دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تحدو	موا	کام	۶۸. به نظر دیگران من فردی اجتماعی هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	

کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۶۹. به توانایی ام برای مقابله با دشوارترین مسائل اطمینان دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۰. از شیوه نگرش و فکرم راضی هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۱. بد جوری خشمگین می شوم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۲. معمولاً تغییر ایجاد کردن در زندگی روزانه برابم سخت است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۳. قادر هستم احترام به دیگران را حفظ کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۴. دیدن رنج دیگران برابم سخت است.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۵. به نظر دیگران من نمی توانم احساسات و افکارم را بروز دهم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۶. هنگام روبرو شدن با شرایط دشوار، سعی می کنم در مورد راه حل های ممکن فکر کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۷. افسرده هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۸. فکر می کنم به دیگران بیشتر احتیاج دارم، تا دیگران به من.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۷۹. مضطرب هستم.
لا	لغم	دی	فقم	لا	
مخا				موا	
لغم				فقم	

کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۰	در مورد آنچه می‌خواهم در زندگی انجام دهم فکر مشخص و خوبی ندارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۱	به سختی می‌توانم از امور برداشت صحیحی داشته باشم.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۲	به سختی می‌توانم احساساتم را بیان کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۳	با دوستانم رابطه صمیمی برقرار می‌کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۴	قبل از شروع کارهای جدید، معمولاً احساس می‌کنم شکست خواهم خورد.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۵	هنگام بررسی نقاط ضعف و قوت، باز هم احساس خوبی در مورد خودم دارم.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۶	هنگام عصبانیت زود از کوره در می‌روم.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۷	اگر مجبور به ترک وطنم باشم، سازگاری برایم دشوار خواهد بود.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۸	به نظر من پایبندی یک شهروند به قانون مهم است.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۸۹	از جریحه دار کردن احساسات دیگران خودداری می‌کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		
کام	مخا	تاحدو	موا	کام	۹۰	مشکل می‌توانم از حق خودم دفاع کنم.
لا	لغم	دی	فقم	لا		
مخا				موا		
لغم				فقم		

پرسشنامه سازگاری زناشویی

اکثر مردم در روابط خود اختلافاتی دارند. لطفاً در مقابل هر یک از عبارات زیر میزان توافق یا عدم توافق خود با همسرتان را با گذاردن عددی بر اساس مقیاس زیر، مشخص کنید. لطفاً قبل از کامل کردن پرسشنامه با همسر خود درباره آن‌ها صحبت نکنید.

- ۵= توافق دائم داریم
 ۴= تقریباً توافق دائم داریم
 ۳= گاهی توافق داریم
 ۲= اغلب اختلاف داریم
 ۱= تقریباً همیشه اختلاف داریم
 ۰= همیشه اختلاف داریم

- (۱) صرف درآمد و امور مالی
 (۲) تفریحات و تجدید قوا
 (۳) موضوعات و مسائل مذهبی
 (۴) ابراز محبت
 (۵) دوستان
 (۶) روابط جنسی
 (۷) رعایت عرف (رفتار صحیح یا مناسب)
 (۸) فلسفه زندگی
 (۹) طرز رفتار با والدین و خویشان همسر
 (۱۰) مقاصد، هدفها و چیزهای مهم
 (۱۱) مدت زمان باهم بودن
 (۱۲) اتخاذ تصمیمات مهم
 (۱۳) انجام کارهای خانه
 (۱۴) علائق و فعالیت‌های اوقات فراغت
 (۱۵) تصمیمات شغلی و تحصیلی

لطفاً با استفاده از مقیاس نمره گذاری زیر مشخص کنید که هر یک از موارد زیر چند وقت یک بار بین شما و همسرتان رخ می‌دهد.

۱= همیشه ۲= تقریباً همیشه ۳= اکثر اوقات ۴= معمولاً ۵= بندرت ۶= هرگز

- (۱۶) چند وقت یکبار به فکر طلاق، جدایی، یا پایان دادن به رابطه خود افتاده اید و یا درباره آن بحث کرده اید؟
 (۱۷) چند وقت یکبار شما و همسرتان بعد از دعوا خانه را ترک کرده اید؟
 (۱۸) کلاً چند وقت یکبار فکر کرده اید که همه چیز بین شما و همسرتان به خوبی می‌گذرد؟
 (۱۹) آیا به همسر خود اعتماد و اطمینان دارید؟
 (۲۰) آیا اتفاق افتاده است که از ازدواج خود متأسف باشید؟
 (۲۱) چند وقت یکبار شما و همسرتان دعوا میکنید؟
 (۲۲) چند وقت یکبار شما و همسرتان اعصاب یکدیگر را خرد میکنید؟
 (۲۳) همسر خود را میبوسید؟

هر روز	تقریباً هر روز	گاهی اوقات	ندرتاً	هرگز
۴	۳	۲	۱	۰

(۲۴) آیا شما و همسرتان علائق مشترک خارج از خانه دارید؟

در تمام موارد	در اکثر موارد	در بعضی موارد	در چند مورد	در هیچ مورد
۴	۳	۲	۱	۰

موارد زیر هر چند وقت یک بار بین شما و همسرتان رخ می‌دهد؟

۱= هرگز ۲= کمتر از یکبار در ماه ۳= ماهی یک یا دوبار ۴= روزی یکبار ۵= بیش از روزی یکبار

۲۵) یک تبادل نظر دلچسب و جذاب

۲۶) باهم خندیدن

۲۷) به آرامی درباره چیزی گفتگو کردن

۲۸) دریک پروژه یا برنامه همکاری کردن

برخی موارد که گاه باعث توافق یا اختلاف زن و شوهرها می‌شود، در زیر آمده است. آیا این‌ها در چند هفته گذشته باعث اختلاف نظر یا مشکلاتی برای شما بوده است؟ لطفاً پاسخ "بله" یا "خیر" را مشخص کنید.

۲۹) حال و حوصله رابطه جنسی نداشتن: بله () خیر ()

۳۰) ابراز عشق و محبت نکردن: بله () خیر ()

۳۱) موارد زیر نشان دهنده میزان شادکامی در رابطه شماست. نقطه وسط یعنی خشنود یا "شادکام" نشان دهنده میزان شادکامی در اکثر روابط زناشویی است. لطفاً با در نظر گرفتن تمام جوانب، شماره‌ای را انتخاب کنید که بیش از همه نشان دهنده رابطه شما و همسران است.

بسیار ناخشنود	نسبتاً ناخشنود	کمی ناخشنود	خشنود یا شادکام	خیلی شادکام	فوق‌العاده شادکام	عالی
۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶

۳۲) کدام یک از عبارات زیر بهترین توصیف احساس شما درباره آینده رابطه شماست؟ لطفاً عبارت انتخابی خود را با کشیدن دایره دور شماره جلوی آن مشخص کنید.

۵. مصرانه خواهان موفقیت رابطه خود هستم، و برای این موفقیت از هر مقدار تلاش خسته و نا امید نمی‌شوم.

۴. خیلی دلم می‌خواهد، رابطه ما موفق باشد، و برای این موفقیت تمام تلاش خود را می‌کنم.

۳. خیلی دلم می‌خواهد رابطه ما موفق باشد، و برای این موفقیت به سهم خود تلاش می‌کنم.

۲. خوب است که رابطه ما موفق باشد، اما نمی‌توانم برای تداوم آن بیش از این تلاش کنم.

۱. خوب است که رابطه ما موفق باشد، اما حاضر نیستم برای تداوم آن بیش از این تلاش کنم.

۰. امکان موفقیت رابطه ما هرگز وجود ندارد، و برای آن هیچ کار دیگری از من ساخته نیست.

پرسشنامه الگوهای ارتباطی زناشویی (CPQ)

ممکن است هر فردی در زندگی مشترک خود مشکلاتی را تجربه کند و برای حل این مشکلات تلاش‌هایی را انجام دهد. هدف پرسشنامه حاضر این است که بدانیم معمولاً شما و همسران چگونه با مشکلاتی که در روابطتان ایجاد می‌شود کنار می‌آید، هر سوال در مقیاس از ۱ (خیلی غیرممکن است) تا ۹ (خیلی امکان دارد) ارزیابی می‌گردد. لطفاً پاسخ هر سوال را فقط با تعیین یک عدد مشخص کنید.

A: زمانی که در روابط شما مشکل ایجاد می‌شود:

۱- من و همسر از بحث در مورد مشکلات دوری می‌کنیم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

۲- من و همسر سعی می‌کنیم در مورد مشکل خود بحث و گفتگو کنیم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

۳- وقتی که همسر سعی می‌کند بحث را شروع کند، من سعی می‌کنم از بحث کردن پرهیز کنم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

۴- وقتی من سعی می‌کنم بحث را شروع کنم او سعی می‌کند از بحث کردن پرهیز کند. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

B: در خلال بحث از مشکلات ارتباطی

۱- من و همسر یکدیگر را مورد سرزنش و اتهام قرار می‌دهیم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

۲- من و همسر احساساتمان را نسبت به یکدیگر ابراز می‌کنیم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳- من و همسرم یکدیگر را به پیامدهای منفی تهدید می‌کنیم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴- من و همسرم پیشنهاد راه حل و آشتی (صالحه) می‌کنیم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۵- همسرم غر می‌زند و انتظارات بیش از حد دارد. در حالی که من کناره‌گیری و سکوت اختیار می‌کنم یا از بحث بیشتر امتناع می‌کنم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۶- من غر می‌زنم و انتظارات بیش از حد دارم در حالی که او کناره‌گیری و سکوت اختیار می‌کند یا از بحث بیشتر امتناع می‌کند.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۷- همسرم انتقاد می‌کند در حالی که من از خود دفاع می‌کنم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۸- من انتقاد می‌کنم در حالی که او از خودش دفاع می‌کند.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۹- هم‌سرم مرا تحت فشار قرار می‌دهد که کاری را بدون چون و چرا بپذیرد یا کاری را بدون چون و چرا متوقف کند در حالی که او مقاومت می‌کند.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۰- من همسرم را تحت فشار قرار می‌دهم که کاری را بدون چون و چرا بپذیرم یا کاری را بدون چون و چرا متوقف کنم در حالی که من مقاومت می‌کنم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۱- همسرم احساساتش را ابراز می‌کند، در حالی که من به دنبال دلیل و راه حل هستم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲- من احساساتم را ابراز می‌کنم، در حالی که او به دنبال دلیل و راه حل است.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۳- همسرم مرا به عاقبت و پیامد منفی تهدید می‌کند، در حالی که من کوتاه می‌آیم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۴- من، همسرم را به عاقبت و پیامد منفی تهدید می‌کنم، در حالی که او کوتاه می‌آید.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۵- همسرم به من فحش و ناسزا می‌دهد و به شخصیت من توهین می‌کند.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۶- من به همسرم فحش و ناسزا می‌دهم و به شخصیت او توهین می‌کنم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۷- همسرم به من زور می‌گوید و مرا تحت فشار و ضرب و شتم قرار می‌دهد.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۸- من به همسرم زور می‌گویم و او را تحت فشار و ضرب و شتم قرار می‌دهم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	C. بعد از بحث از مشکلات ارتباطی
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱- من و همسرم احساس می‌کنیم که یکدیگر را در موقعیت‌های مختلف درک می‌کنیم.
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲- من و همسرم بعد از بحث از یکدیگر کناره‌گیری می‌گیریم.

- ۳- من و همسرم احساس می‌کنیم مشکل حل شده است. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۴- هیچ کدام از ما (من و همسر) بعد از بحث و گفتگو به جایی نمی‌رسیم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۵- بعد از بحث و جدل، من و همسر با یکدیگر خیلی صمیمی می‌شویم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۶- همسرم به خاطر آنچه که گفته است احساس گناه می‌کند، در حالی که من احساس صدمه و آسیب می‌کنم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۷- من به خاطر آنچه که گفته ام احساس گناه می‌کنم، در حالی که او احساس صدمه و آسیب می‌کند. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۸- همسرم سعی می‌کند که آشتی کند انگار که هیچ اتفاقی نیفتاده است، در حالی که من فاصله می‌گیرم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۹- من سعی می‌کنم آشتی کنم، انگار که هیچ اتفاقی نیفتاده، در حالی که او فاصله می‌گیرد. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۱۰- همسرم مرا مجبور به عذرخواهی می‌کند یا اینکه قول بدهم به نحو بهتری عمل کنم در حالی که من مقاومت می‌کنم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۱۱- من، همسرم را مجبور می‌کنم عذرخواهی کند یا اینکه قول بدهد به نحو بهتری عمل کند، در حالی که او مقاومت می‌کند. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۱۲- من (مرد) حمایت را در دیگران (والدین، دوستان، بچه‌ها) جستجو می‌کنم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
- ۱۳- من (زن) حمایت را در دیگران (والدین، دوستان، بچه‌ها) جستجو می‌کنم. ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

Designing an emotional intelligence model in reconciling emotional relationships with mediated communication skills in married women

Zahra. Shayesteh Fard¹, Naser. Sobhi Gharamaleki^{2*} & Majid. Zargham Hajebi³

Abstract

Aim: Maintaining compromise in couples' relationships is the most important pillar of family foundation stability. Therefore, the present study was conducted to present a model of emotional intelligence in compromising emotional relationships mediated by communication skills in students of Hamadan University of Medical Sciences. **Methods:** The subjects were 410 married female students of Hamadan University of Medical Sciences in 2010-2011. (CPQ) was completed as an available sample. Data analysis was performed by path analysis using AMOS and SPSS software version 20. **Results:** The results showed that directly in the components of emotional intelligence, responsibility and happiness in a positive way with 99% confidence and also stress tolerance in a negative way and with 95% confidence in emotional compromise in couples. Regarding the indirect relationship between emotional intelligence components and emotional compromise mediated by communication skills, it is positive and significant at 99% confidence level. **Conclusion** Due to the significant role of emotional intelligence components, communication skills, therapists can discuss the level of responsibility, happiness, increased resilience to stress and communication skills training in couples in discussing and treating marital adjustment problems.

Keywords: *Emotional intelligence, emotional relationship compromise, communication skills*

1 PhD Student in Counseling, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran

2 Associate Professor, Department of Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
Email: sobhi@atu.ac.ir

3 Associate Professor of Counseling Department, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran